

Dünyada görmek istediğiniz değişikliğin kendisi siz olun

Mahatma Gandhi

DEĞİŞMEK İÇİN NE YAPILABİLİR?

20. yüzyılın ikinci yarısı, çevre sorunlarının sınır aşan niteliğinin tüm dünyada belirgin bir şekilde hissedildiği ve uluslararası düzeyde çözümlerin geliştirilmesine yönelik çalışmaların giderek yoğunlaştığı bir dönemi kapsamaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma terimi, 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yayınlanan “Our Common Future” raporuyla birlikte popüler oldu. Brundtland raporu olarak da bilinen rapor, sürdürülebilir kalkınmanın “klasik” tanımını da içermekteydi: “gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yetenek ve olanaklarını kısıtlamaksızın, bugünkü ihtiyaçların karşılanmasını sağlayan kalkınma.” ya Sürdürülebilir Kalkınma diyoruz.

1987 yılında yayınlanan Brundtland Raporu uluslararası topluma ekonomik büyüme, sosyal eşitlik ve çevresel sürdürülebilirlik için yeni bir paradigma olarak sürdürülebilir kalkınma kavramını tanıttı. Raporda, sürdürülebilir kalkınmaya bu üç alanı kapsayan entegre bir politika çerçevesi ile ulaşılabileceği savunuluyordu. Brundtland Raporu o zamanda haklıydı, bugün de haklılığını koruyor.

Raporun Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğince kabul edilmesi politik alanda da etkili oldu ve 1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro şehrinde düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansına katılan liderler sürdürülebilir kalkınma ilkelerini belirlediler.

Genellikle sürdürülebilir kalkınmanın; ekonomik kalkınma, sosyal eşitlik ve çevrenin korunmasından oluşan üçayağın birbirine yakınsamasına çağrıda bulunduğu kabul edilmektedir. Sürdürülebilir kalkınma; vizyoner bir kalkınma paradigmasıdır ve son 20-25 yılda hükümetler, işletmeler ve sivil toplum örgütleri bu kavramı yönlendirici olarak benimsemiştir. Ancak kavram belirsiz kalmayı sürdürmektedir ve uygulanması hiç te kolay değildir.

Günümüzde dünyada özellikle çevre açısından “sürdürülemez” eğilimler devam etmektedir. Yani, “sürdürülebilir kalkınma” kavramı ihtiyacı olan politik desteği bulamamaktadır.

Gelişmiş ülkeler sürdürülebilir politika ve önlemlerin uygulanması için diğerlerine nazaran daha fazla zenginlik ve teknik kapasiteye sahip olsa da; gerekli olan politik liderlik ve vatandaş katılımı yeterli düzeyde değildir.

Gelişmiş ülkelerdeki tüketim seviyelerine ve kaynak kullanımına yönelik gerçekçi ve uygulanabilir eylem olmadan; gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınma uygulamalarında değişikliğe gitmeleri de beklenemez.

Yakın gelecekte, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında;

→ daha derin bir diyalog düzeyi,

→ işbirliği,

→ ve en önemlisi güvenin ön planda olduğu,

yeni sürdürülebilir kalkınma patikalarının oluşturulmasına ciddi düzeyde ihtiyaç bulunmaktadır.

Günümüz küresel dünyasında, iç siyasi ve ekonomik gerçekleri yansıtan ulusal eylemler ile uluslararası cephenin hedef ve politikaları arasında büyük bir uçurum vardır. Dünyada sürdürülebilir kalkınma olgusunu benimseyen ve tartışan büyük bir kitle olmasına rağmen, bugüne kadar ciddi önlemler alınamamıştır.

Dünya kamuoyunda, sürdürülebilir kalkınma konusunda başarısızlığa uğradığımız haklı olarak öne sürülmektedir. Ancak, böylesine zor bir alanda gerekli değişiklikleri uygulamak için 25 yılın oldukça kısa bir süre olduğu da unutulmamalıdır.

Kanımca, 2015 yılına kadar; dünya toplumlarının ekonomik, sosyal ve çevresel sorunlarını çözmek için derin yapısal değişiklikler yapmak zorundayız ve bunun için artık konuşma safhasından eylem safhasına geçmemiz gerekir.

DÜNYA
SÜRDÜRÜLEBİLİR
BİR YÖRÜNGEDEN
NE KADAR UZAKLIKTA?

Brundtland Raporu'ndan, 1992'de Rio de Janeiro, Brezilya'da düzenlenmiş olan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'ndan (Rio Dünya Zirvesi) ya da Rio ilkelerinin teyit edildiği 2002 Johannesburg Zirvesi'nden bu yana gerçekten ne değişti? 1990 – 2010 arasında gerçekleşen değişimlere genel eğilimler açısından bakarsak;

Ozon tabakasının incilmesi önemli ölçüde yavaşlamıştır, 1980 öncesi seviyelerine 2060 ile 2075 arasında döneceği tahmin edilmektedir.

Antarktika üzerinde büyük bir ozon "deliğinin" fark edildiği 1980'lerin sonlarından itibaren, dünyanın koruyucu tabakası olan stratosferik ozonun incilmesi en önemli çevresel kaygılardan biri haline gelmiştir. Ozon tabakası giderek iyileşmekte..

1992-2010 döneminde dünya ekonomisinin toplam GSYİH'sı %75 ve kişi başına geliri % 40 büyümüştür ancak dünya nüfusun en zengin %10'luk kısmının ortalama geliri en yoksul %10'luk kısmın gelirinin yaklaşık dokuz katıdır.

Zengin ve yoksul ülkeler arasındaki kişi başına düşen gelir farklılıkları sürekli bir şekilde artmaktadır. 2010'da yüksek gelirli ülkelerde kişi başına gayri safi milli gelir (satın alma gücü paritesine göre); orta gelirli ülkelere 5 kat, düşük gelirli ülkelere 30 kat fazladır.

Dünya nüfusunun %27'si mutlak yoksulluk içinde yaşıyor. Bu oran 1990 yılında % 46 idi.

2015'te ise küresel yoksulluğu yarıya indirme yolundaki Milenyum Kalkınma Hedeflerini gerçekleştirecek şekilde, %15'in altında olacağı tahmin edilmektedir. Çin ve Hindistan'ın toplamında aşırı yoksulluk içinde yaşayan insan sayısı 1990 ve 2005

yılları arasında yaklaşık 455 milyon azalmıştır.

Gelişmekte olan ülkelerde 2000 ve 2008 yılları arasında yetersiz beslenen insan sayısı yaklaşık 20 milyon artmıştır. Başta Afrika ülkeleri olmak üzere açlık artmaya devam etmektedir.

Dünyada 7 milyar nüfusu bile rahatça besleyecek yeterlilikte küresel gıda üretimi gerçekleştirilmektedir. Ancak, gıdaya ulaşım bir sorun olarak devam etmektedir. Bir yandan açlık giderek artarken diğer yandan gıda fiyatları da sürekli artmaktadır.

Her yıl 5,2 milyon hektar orman alanı kaybedilmektedir.

Kaybedilen ya da dönüştürülen orman alanları 1990'larda yıllık yaklaşık 16 milyon hektar iken, 2000-2010 yılları arasındaki kayıplar yıllık yaklaşık 13 milyon hektardır. Ormansızlaşma oranı azalma belirtileri gösterse de, dünya hala alarm verici şekilde orman alanlarını kaybetmektedir.

Dünya nüfusunda toplam yetişkinlerin %16'sı - 793 milyon insan (üçte ikisi kadın) hala temel okuma yazma becerisine sahip değildir.

1999-2008 döneminde okur-yazarlık oranları artmasına rağmen artış oldukça yavaş seyretmektedir.

Dünya çapında yaşam beklentisi, 1990'dan 2010'a kadar 3,5 yıl artmıştır.

En az gelişmiş ülkelerde bu artış 6 yıl olarak gerçekleşmişken, bu ülke vatandaşları dünya ortalamasından 11 yıl daha az yaşamaktadır.

Aşırı avlanma, okyanuslardaki tüm balık stoklarının %85'ini kullanılamaz hale getirmiş/tüketmiştir.

Doğrudan ekonomik faaliyetlerin ve çevre hizmetlerinin yapılmasını sağlayan okyanuslardaki azot ve fosfor seviyeleri sanayileşme öncesi devirlere göre 3 kat artmıştır. Kıyılardaki "ölü bölgeler" genişlemekte ve dünya okyanusları daha asitli hale gelmektedir.

884 milyon kişi temiz suya erişimden yoksun ve dünya nüfusunun sadece 57'si temiz içme suyu elde edebiliyor.

Dünya, Binyıl Kalkınma Hedefleri açısından, sağlıklı içme suyuna erişim hedefine ulaşmaktan oldukça uzaktır. Her 10 kişiden yedisi gelişmiş sağlık koşullarından yoksun yaşamaktadır.

Küresel yıllık karbon dioksit emisyonu, 1990-2009 döneminde % 38 büyümüş, 2010'da milyonda 389 PPM'e ulaşmıştır

Emisyon azaltımı hedeflerine ulaşamadığı için, dünya hala küresel sıcaklık artışı tehdidi ile karşı karşıyadır (sanayileşme öncesi zamanlara göre artış 2° düzeyindedir).

Doğa tarafından insanoğluna sağlanan hizmetlerin hemen hemen 2/3'ü dünya çapında azalmıştır.

2002 yılındaki Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesinin taraflarınca kabul edilen, «2010 yılında biyo-çeşitlilik kaybının mevcut oranının azaltılması» hedeflerine ulaşamamıştır

Gelişmekte olan ülkelerde tarımsal işgücünün %43'ü kadındır.

Son 20 yılda kadın hakları, eğitimi, sağlığı ve iş imkanları konusunda özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde önemli ilerlemeler yaşanmıştır. Ancak bütün toplumlar ve sektörlerde kalıcı farklılıklar mevcuttur.

Dünya nüfusunun %20'sinin, yani 1,3 milyardan fazla insanın, güvenilir elektriğe erişimi yoktur.

2,7 milyar insan ise hala pişirme ihtiyaçları için geleneksel biyoyakıt kullanmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda, ısınma ve ulaşımda kullanılan yenilenebilir enerjinin payı artmış ve küresel toplam enerji tüketiminin %16'sına ulaşmıştır.

«HERKES İÇİN DAHA İYİ BİR GELECEK» İÇİN

«HERKES İÇİN SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİ»

Bugün, geçmiş 25 yıla baktığımızda, bazı alanlarda önemli gelişmeler sağlanmış olmakla birlikte, hedeflerin oldukça uzağında olduğumuz açıkça görünüyor.

BM Genel Sekreterinin öncülük ettiği «herkes için sürdürülebilir enerji-Sustainable Energy for All» girişimi, 2030 yılına kadar ulaşılması hedeflenen üç hedef belirlemiştir:

- Modern enerji hizmetlerine evrensel erişim;
- Enerji verimliliği artış hızının iki katına çıkarılması;
- Küresel enerji bileşiminde yenilenebilir enerjinin payının iki katına çıkarılması.

Benzer şekilde, OECD tarafından yapılan 21. Yüzyılın genel konsepti çalışması da 5 eksen üzerine inşa edilmiştir:

- 1- Dünya çapında enerji verimliliğini arttırmak,
- 2- Temiz enerji kaynaklarını arttırmak,
- 3- Yenilikçi çevre dostu teknolojileri geliştirmek,
- 4- Sera gazları emisyonunu azaltmak,
- 5- Yeni nesil enerji teknolojileri geliştirmek.

Bu 5 eksen küresel yönelimi özetlemektedir. Önümüzde tüm çıplaklığı ile duran bu gerçeklik uymamız gereken kuralları, standartları gün yüzüne çıkarttığı gibi bize önemli bir yol haritası da sunmaktadır. Yapılan araştırmalar tüm dünyada enerji talebinin artacağını öngörmektedir. Her bir Çinli ailenin 1 buzdolabı alması veya her bir Hindistanlı gencin bir TATA otomobile sahip olması ya da Afrika'daki her bir haneye elektrik bağlanması gibi senaryolar talep tahminlerini tırmandırmaktadır.

Yapılan hesaplara göre 2030'da verimlilik artışları sağlanmış olsa dahi enerji ihtiyacı 2 katına çıkacaktır.

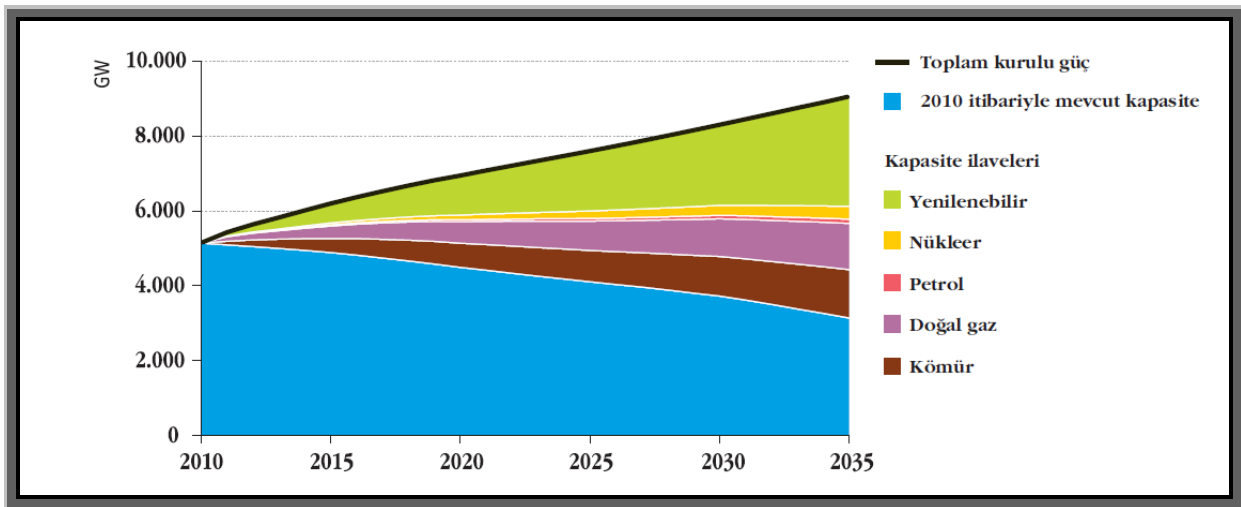
Son dönemde yaşanan ekonomik krizler, iklim değişikliği gibi çevresel ve ekonomik problemler, sürdürülebilir kalkınma çerçevesi altında yeşil büyüme, yeşil ekonomi, düşük karbonlu ekonomi, sürdürülebilir üretim ve tüketim gibi kavramları ortaya çıkarmıştır.

İnsan uygarlığı, gezegenimizin enerji kaynaklarının kullanımı üzerine kurulmuştur ve ekonomik büyüme enerjiye ihtiyaç duyar. Günümüz modern yaşam biçimi, büyük ölçüde kısıtlı fosil yakıtların temel enerji kaynağı olarak kullanımına dayanmaktadır. Uygarlığımızın devamını sağlamak ve kainatta varlığımızı sürdürebilmek için sonsuz ve temiz enerji kaynak kullanımına geçiş artık bir zorunluluktur.

OECD, UNEP gibi uluslararası örgütler; “Yeşil büyüme” veya “yeşil ekonomi” kavramını çevresel iyileştirmelere katkı sağlayan mal ve hizmetlerin yatırım ve tüketimini önceliklendiren bir anlayış olarak tanımlamaktadır. Bu bakış açısı ile çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlanırken ekonomik gelişme, gelir artışı, istihdam ve yoksulluğun azaltılmasına da katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Yeşil ekonomi; yeni bir ekonomik dalgadır.

Çevreci yatırımlarla sağlanacak faydaların daha net ortaya konulması ile, özellikle ekonomik kriz sonrası oluşabilecek isteksizliğin bertaraf edilmesi de amaçlanmaktadır.

Teknoloji Türüne Göre Küresel Elektrik Üretimi Kurulu Güç Kapasiteleri (2010) ve İlaveleri (2035)

Kaynak: World Energy Outlook-Türkçe,2011

ABD düşük karbon ekonomisi veya yeşil ekonomi olarak tarif edilebilecek bu yeni paradigmaya uygun araştırma geliştirme yapılması için federal bütçeden 2009 yılında 5,4 milyar USD kaynak ayırmıştır. ABD Rekabet Konseyi 2018 yılına gelindiğinde ABD’de yeşil-kariyer diye nitelendirilebilecek 2 milyondan fazla istihdam yaratılabileceğini tahmin etmektedir.

Avrupa Birliği ise yeşil ekonominin sürdürülebilir üretim tüketim, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kullanımı ile yeni iş imkânlarının yaratılmasının insan refahının artırılmasıyla yakından ilişkili olduğunu öne sürmektedir. AB’nin yaptığı bir çalışmada ise enerji verimliliğinin AB’de 1 milyon yeni iş yaratacağı öngörülmüştür.

Pew Charitable Trusts adlı kuruluşun yayımladığı rapora göre; ABD geçen yıl temiz enerji yatırımlarına 48 milyar dolar harcadı. 2010’da bu miktar 34 milyar dolardı. Geçen yılın birincisi Çin ise, yatırımlarını bir önceki yıla göre yarım milyar dolar artırarak, ikinciliğe geriledi.

Küresel çapta temiz enerji teknolojilerine yatırım 2010'dakine kıyasla yüzde 6,5 oranında artarak 263 milyar dolar oldu. Bunun şimdiye kadar ulaşılan en büyük miktar olduğu belirtiliyor. (Liste, nükleer enerji yatırımlarını kapsamamaktadır)

Temiz Enerjiye Yatırımda İlk 10 Ülke

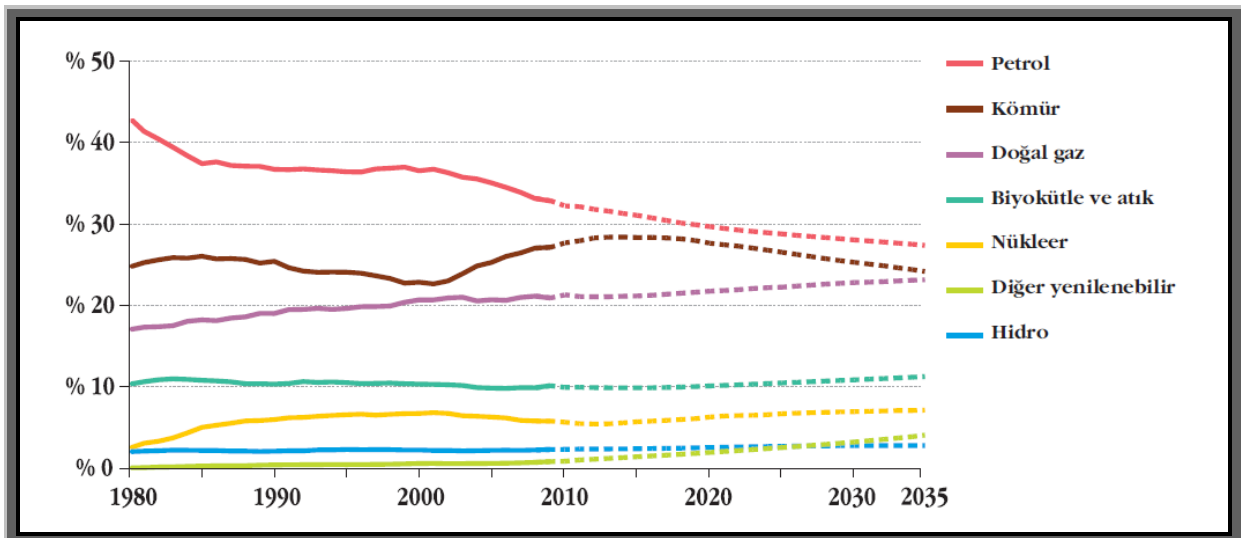
Sıra No	Ülkeler	Milyar Dolar	Sıra No	Ülkeler	Milyar Dolar
1	ABD	48,1	6	Hindistan	10,2
2	Çin	45,5	7	İngiltere	9,4
3	Almanya	30,6	8	Japonya	8,6
4	İtalya	28,0	9	İspanya	8,6
5	Diğer AB ülkeleri	11,1	10	Brezilya	8,0

Kaynak: <http://www.pewtrusts.org>

"Who is Winning the Clean Energy Race" (Temiz Enerji Yarışını Kim Kazanıyor?) başlıklı rapora göre, ABD temiz enerji yatırımlarında liderliği bırakmıyor.

2035 yılına kadar, küresel birincil enerji talebinin %40 artacağı hesaplanmaktadır. Bu artışta en büyük pay doğal gaz talebinde görülmekle birlikte, petrolün en önemli kaynak olmaya devam edeceği tahmin edilmektedir. Ayrıca, dünya çapında kurulu güç kapasitesinin yarıdan fazlasının yenilenebilir güç kaynaklı olacağı öngörülmektedir.

Dünya Birincil Enerji Talebinde Enerji Kaynaklarının Payları (%)

Kaynak: World Energy Outlook-Türkçe,2011

ALTERNATİF KAYNAKLAR FOSİL YAKITLARIN YERİNE GEÇEBİLİR Mİ? NE ZAMAN?

- Petrol ve doğalgaz gibi fosil yakıtların doğal rezervleri dünyada sadece birkaç tedarikçi ülkede yoğunlaşmıştır. İklim değişikliğinin yanı sıra enerji ithalatına artan bağımlılık, dünya ekonomisinin bugün karşı karşıya olduğu risklerin sadece birkaçıdır.
- 2010 yılında %84 olan fosil yakıtlara bağımlılık oranının 2035'te %75'e düşmesi beklenmektedir. Ancak bu düşüş yeterli olmaktan uzaktır.
- Modern dünyanın şu anda %100 yenilenebilir enerji geleceği için açık bir taahhüt ile bu iklim ve enerji ikilemden çıkmak için yol gösterecek cesarete ihtiyacı vardır.
- Modern ve sürdürülebilir enerji kaynaklarının eksikliği; sadece iklim değişikliği için değil aynı zamanda ihtiyaçlarını daha verimsiz ve kirli enerji kaynaklarını kullanarak ikame eden hane halkları için de önemli sonuçlar doğurmaktadır. Yenilenebilir enerji, 2035 yılına kadar öngörülen enerji ihtiyacındaki artışın ancak yarısını karşılamaya yetecektir.

İlginizi çekeceğini düşündüğüm birkaç önemli gösterge:

- Dünya enerji ihtiyacı 2010 yılında %5 artmıştır. Yani, CO2 emisyonu yeni bir rekora taşındı.
- Fosil kaynaklı yakıtların kullanımını gerektiren projelere verilen devlet sübvansiyonları 400 milyar Dolar' a ulaştı. Buna rağmen elektriğe ulaşımı olmayan insan sayısı aynı kaldı. Dünya nüfusunun %20 si hala elektrik kullanamıyor. Bu yüzdenin sayısal karşılığı: 1,3 milyar insan.
- OECD üyesi olmayan ülkeler nüfus artışının %90'ından, ekonomik büyümenin %70 inden ve 2010 – 2035 arasında ortaya çıkacak olan enerji ihtiyacının %90'ından sorumlular.
- 2035 yılında Çin' in kişi başı enerji tüketim miktarı Amerika'nın yarısı seviyesinde olurken toplam enerji tüketimi Amerika' dan %70 daha fazla olacak.
- Yenilenebilir enerji, enerji ihtiyacındaki artışın ancak yarısını karşılamaya yetiyor.
- 2017 yılına kadar gerekli önlemler alınmadığı takdirde 2035 yılında beklenen ısı artışı: 6°C. Aynı senaryo önlemler alınsa bile 2°C'lik bir ısı artışını öngörüyor.
- Kritik CO₂ salınımının %80 ine çoktan ulaşılmış durumda; enerji ihtiyacı hızla artarken enerji verimliliği ile ilgili maalesef önemli bir başarı elde edilemedi. Bunun manası şu: 2035 yılı için öngörülen CO₂ emisyonuna 2017 de ulaşılmış olacak.

Peki şunlar bir çözüm mü? :

1. Daha fazla enerjiye ihtiyaç duymayan bir dünya yaratmak?
2. Tüm ilave enerji ihtiyacını "0" emisyonlu kaynaklardan elde eder hale gelmek?

Hangisi daha gerçekçi? Erişilebilir? Sürdürülebilir? Daha bu konularda bile mutabakat sağlanmış değil...

- 2020 yılından önce enerji sektörüne yapılması gereken ancak yapılmayan her 1\$'lık yatırımın karşılığında 2020'den sonra 4,3\$'lık bir yatırım yapılması gerekecek.
- Petrol ürünlerine olan ihtiyaçtaki artışın en büyük nedenleri: ulaşım ve taşıma. Ekonomik ve sosyal gelişim seyahati, ulaşımı ve yük taşımaya yönelik ihtiyacı sürekli olarak artırıyor.
- Bio-yakıt dışındaki yakıt tiplerine olan ihtiyaç, 2035 yılında, 2010 yılındaki günde 87 milyon varilden günde 99 milyon varile yükselecek.
- 2035 yılında dünyadaki özel taşıt aracı sayısı bugünkü değerin tam iki katına çıkmış olacak.
- Fosil yakıtların en temizini doğalgaz. Ancak doğal gaz kullanımı bile Carbon Capture and Storage "CCS" uygulamaları olmadan bizi 2°C'lik ısı artışı hedefine taşımaya yetmiyor.
- Çin ve Avrupa Birliği'nin enerji politikaları ve yenilenebilir enerjiye verilen sübvansiyonlar sayesinde, 2035 yılında, hidroelektrik dışı yenilenebilir enerji kaynağı kullanımının %3'den %15'e yükselmesi bekleniyor.
- Eğer 2020 yılına kadar CCS en etkin biçimde uygulanmaya başlanmamış olursa bu diğer düşük karbon emisyonlu enerji üretimi sistemlerinin üstüne büyük bir yük getirecek.
- 2035 yılında enerji üretiminde kömür kullanımının %65 oranında artacağı öngörülüyor. Enerji üretiminde kömür kullanım oranının önümüzdeki 10 yılda sürekli bir artış göstermesi beklenirken 2021 den sonra bugünkü seviyesinin %25 üstünde kalacak bir dengeye ulaşacak.
- Şayet kömür kullanım oranı 2020 – 2021 senelerinde vardığı tepe noktayı daha da yukarıya taşırsa 6°C ısı artışına doğru gidiyoruz demektir. Çin, günümüzde neredeyse dünyanın tükettiği kömürün yarısını tüketiyor. Sadece bu ülkenin 2011 – 2015 enerji politikası, dünya kömür piyasasının geleceğini belirleyecek.

•2009 yılında tüm dünyada modern enerji kaynaklarına ulaşımı sağlamak için yapılan yatırımların toplamı 9 milyar dolar. 2030 yılında, aynı ihtiyacı karşılamak için yapılması gereken yatırım ise yılda 48 milyar dolar olarak öngörülmüş.

•Birleşmiş Milletler genel sekreteri, 2030 yılı enerji hedeflerini tüm dünya nüfusuna elektrik sağlayabiliyor olmak olarak açıkladı. Ama günümüzde dünyada 1,3 milyar insan elektrikten mahrum yaşıyor.

•Genel sekreterin bu iyi niyetli hedefi ile karşımızdaki manzara maalesef pek uyumlu değil. 2010 yılında verilen devlet sübvansiyonları ile yapılan yatırımların ürettiği elektriğin ancak %8'i dünya nüfusunun en yoksul %20'sine ulaştı.

•Tüm dünyaya elektrik ulaştırmak hedefi çevre hedefleri ile uyumsuz gözüküyor. Ancak 2030 yılında tüm dünya nüfusunu elektriğe kavuşturmak CO₂ emisyonunda %1 in de altında bir artışa sebep olacak.

TEHDİTLER

- Demokrasi sivil halkı etkinleştirmek ve bilgiye erişimi sağlamak açısından önemlidir ve sağlanmazsa hedeflere ulaşılması mümkün olmayacaktır.
- Ekonomik eşitsizlikler (zengin ve yoksul ülkeler arasındaki gayrisafi milli gelir farklılıkları), sosyal (açlık, sağlık, eğitim) eşitsizlikler, cinsiyet eşitsizliği ile birlikte gelecekte insani kalkınma için risk oluşturmaktadır.
- Petrol ve otomotiv endüstrilerinin lobi faaliyetleri alternatif kaynakların kullanımını kısıtlamaktadır.
- Modern ve sürdürülebilir enerji kaynaklarının eksikliği; sadece iklim değişikliği için değil aynı zamanda ihtiyaçlarını daha verimsiz ve kirli enerji kaynaklarını kullanarak ikame eden hane halkları için de önemli sonuçlar doğuracaktır.

FIRSATLAR

- Önümüzdeki 10 yıl, özellikle enerji kaynak kullanımı ve verimlilik konularında bir "teknolojik yenilik çağı"nın gelişine sahne olacaktır.
- Bu teknolojilerin çoğu kaynak verimliliğini artırarak, sera gazı emisyonları azaltarak ya da su, enerji, ve gıda gibi temel hizmetlere erişimi kolaylaştırarak sürdürülebilir büyümeye katkıda bulunabilir. Bu konuda toplumsal bilinçlenme ve farkındalığın yaratılması için eğitim sistemiyle entegrasyonun sağlanması gereklidir.
- Güneş enerjisi 2050 yılında 10 milyara ulaşması beklenen dünya nüfusunun enerji ihtiyacını karşılamak için en temiz ve limitsiz kaynaktır.
- Bütün yenilenebilir enerji kaynakları kullanıldıkça daha ucuz olmak gibi benzer öğrenme eğrileri göstermektedir. Çoğu yenilenebilir kaynak işletim için kapasite sınırlarına sahipken, güneş enerjisi farklıdır. Örneğin, MENA (Ortadoğu - Kuzey Afrika) bölgesindeki güneş enerjisi kaynağı, enerji talebinin alacağı değerden 100 kat fazladır.
- Henüz yaygın olarak kullanılmamasına rağmen, yenilenebilir kaynaklarını kullanarak deniz suyunu tuzdan arındırma işlemi, güneş enerjisinin bu işlemin

maliyet – etkin ve verimli olmasında başını çekeceği bir yenilik alanıdır. Güneşten, insanoğlunun her gün fosil yakıtlar kullanarak harcadığı enerjinin 700 kat fazlasını alan çöller enerji üretiminde kilit bir role sahip olabilir.

- Afrika-Avrupa-Asya kıtaları arasında Yüksek Gerilimli Doğru Akım (High Voltage Direct Current - HVDC) şebekeleri kurularak, deniz aşırı güneş enerjisinin yüksek rezerve sahip bölgelerden yüksek tüketim yapılan coğrafik bölgelere daha verimli transfer edilmesi sağlanabilir.
- Çöllerde, temiz enerji güneş termik santralleri tarafından (solar thermal power plants - CSP) gerçekten sürdürülebilir ve makul seviyede tüm enerji talebini karşılayabilecek şekilde üretilebilir. Dünya nüfusunun %90'ının çöllerden max. 2700 km uzaklıkta yaşadığı düşünülüğünde, «Yeşil Güneş Enerjisi» anlamına gelen çöllerden max. %10 kayıpla bu nüfusa enerji temin edilebilir. Güneş termik santralleri kullanarak dünyadaki çöllerin %5'inden az bir bölümünden elde edilecek elektrik enerjisi dünya toplam tüketimini karşılamaya yetecektir.
- Üç ana kıta arasında (Avrupa, Afrika, Asya) «Enerji Otoyolları»nın inşası devam etmektedir. Bu otoyollar, güneş enerjisi yanında rüzgar ve jeotermal gibi insanoğlunun enerji problemini çözecek diğer kaynakların da transferini sağlayacaktır.

ÖNERİLER

Arz ve talep taraflarındaki dengeyi sağlamak için bir tür değiş-tokuş (barter) sistemi kurulabilir.

Örnek olarak, böyle bir sistemde gelişmiş ülkeler transfer ettikleri enerjinin karşılığı olarak enerjinin transfer edildiği gelişmekte olan ülkelere gıda, sağlık, eğitim hizmetleri verebilir.

Sistemin yetmediği noktalarda ise küresel ölçekte organize edilmesi gereken sübvansiyonlar gerekmektedir. İşte bu sübvansiyonların nasıl organize edileceği önerilerimizin temel fikrini oluşturmaktadır.

Öneri 1:

UNDP İnsani Kalkınma Raporu 2011'de ifade edilmiş olan; «Universal Energy Access Initiative» (Uluslararası Enerji Erişim Girişimi) nin kurulması desteklenmelidir. Bu girişim şu görevleri üstlenmelidir:

- ✓ **Öncelikli enerji erişim teknolojilerini belirlemek için destek,**
- ✓ **Düşük emisyonla yol açan ve çevreye duyarlı ideal bir strateji belirlenmesi,**
- ✓ **Uygun politika araçlarının belirlenmesi,**
- ✓ **Belirlenen uygun politika araçlarının uygulanabilmesi için engellerin kaldırılması ve fon sağlanması.**

Öneri 2:

Global

Renewable

Energy

Equity

Nations Bank

G.R.E.E.N Bank

- ✓ Dünya Bankası ve Uluslararası Finans Grubu işlevini bir arada görecek küresel bir enerji bankasının kurulması desteklenmelidir. Bu banka enerji kaynakları ile dünyada artan talep arasındaki bağlantının **kurulmasını desteklemelidir.**
- ✓ Bankanın birincil görevleri arasında, enerji piyasasını regüle etmek, yapılacak yatırımlar için koordinasyonu sağlamak ve aracılık etmek bulunmalıdır. Bu kuruluş, jeotermal, güneş ve rüzgar enerjisi üretimini teşvik etmeli ve «Yeşil Enerji» ve «Enerji Verimliliği» teknolojileri alanındaki yenilikleri desteklemelidir.

«G.R.E.E.N Bank» iki temel işlevi üstlenmelidir;

- ✓ **Birincisi, yenilenebilir enerji alanında Ar-Ge çalışmalarının küresel ölçekte sürdürülmesini sağlamak için finansal destek vermek**
- ✓ **İkincisi küresel ölçekte yenilenebilir enerji üretim ve dağıtımının finansmanını sağlamak**

«G.R.E.E.N Bank»'ın ortakları devlet, özel sektör ve vakıflardan oluşmalıdır. Bunların içinde, özel bankalar, yaratıcı küresel şirketler (Google, Microsoft, Yahoo, Apple vb.), petrol ve otomotiv endüstrilerinin temsilcileri gibi ilgili paydaşlar mutlaka yer almalıdır.

Bankanın yönetim kurulu, politik ve ekonomik meseleleri küresel ölçekte değerlendirecek kişilerden oluşmalıdır. Örneğin yönetim şu şekilde oluşturulabilir:

Başkan: Al Gore,

CEO: Tony Blair,

Başkan Yardımcısı: Kemal Derviş

Öneri 3:

«G.R.E.E.N Bank» için gerekli fon, UNDP İnsani Kalkınma Raporu 2011’de ifade edilmiş olan verginin bir bölümü ile sağlanabilir;

- ✓ 2011 yılı UNDP raporunda yer alan ve pek çok uluslararası iktisadi kuruluş tarafından giderek kabul gören bir öneri “aday parasal işlemler vergisi” hakkındadır. Uluslararası bankacılık sistemi içinde gerçekleştirilen yabancı paralarla yapılan işlemlerden alınan komisyon ücretlerinin çok küçük bir kısmının vergi olarak küresel bir fonda toplanması planlanmaktadır. “Çok ufak bir oranda (%0.005) ve herhangi bir ek yönetimsel maliyet getirmeden, parasal işlemlerden alınacak bir vergi, yıllık 40 milyar \$ gelir elde edilmesini sağlayacaktır.” denmektedir.
- ✓ Bu küresel fonun çok küçük bir kısmı, bankanın ilk kuruluş maliyetlerinin karşılanmasında, bankanın kuruluş sermayesi (seed capital) olarak ve ilk 5 yılı için kullanılabilir.

SONUÇ OLARAK...

2030 yılında dünya nüfusunun en az 1.3 milyar kişi daha artacağı, gıda 'da % 50, su'da % 40, enerji'de %35 oranında bir açığın oluşacağı bugünden biliniyor ise; daha ne bekliyoruz? 2030'larda; açlık ve susuzluktan komşu ülkelere 100 milyonlarca insanın zoraki göçlerini engellemek için çıkacak savaşları mı?

UNDP'nin olası çözümler üretmek üzere tüm ülke temsilcilerini davet ettiği Rio+20 toplantısında ortak bir karara varılması beklenen en önemli konu, hükümetler ile UNDP'nin ortak nasıl çalışacağına ilişkindir. Özetle, düşük karbonlu kalkınma olarak tanımlayabileceğimiz stratejinin geliştirmesine yönelik politika araçları; çevresel etkilerin ölçülmesi, fosil yakıt sübvansiyonlarının kaldırılması, yeşil yerel büyümeye odaklanılması ve eşitsizliklerin giderilmesidir.

Dünyanın geleceğinde önemli bir iz bırakacağını düşündüğüm bu ortak kararların ne ölçüde uygulama alanı bulacağını Rio sonrası dönemde hep birlikte izleyeceğiz.

1964'te Rus astrofizikçi Nicolai Kardashev, ileri uygarlıkların 3 farklı tipte gruplanması teorisini ortaya atmıştır. Bu gruplar sırasıyla; içinde bulunduğu gezegenin (Tip1), yıldız sisteminin (Tip2) ve galaktik sistemin enerjisini kullanan (Tip3) uygarlıklardır.

ABD'li ünlü kuramsal fizikçi Michio Kaku, günümüz dünya uygarlığı için "zero-sıfır" demektedir. Yani İnsanlık uygarlık tarihinde belirleyici bir değişim yaratmanın yolu, enerji kaynak kullanımında radikal bir sıçramanın gerçekleştirilmesine bağlı olacaktır.

Fizikçi Freeman Dyson, dünya gezegeninin 200 yıl içinde Tip 1 grubuna dahil olacağımızı, yıllık %1 gibi alçakgönüllü bir büyüme hızıyla Kardashev'in Tip2 statüsüne ulaşılmasının 3200 yıl alacağını, Tip3 statüsü için 5800 yıl alacağını tahmin etmektedir.

O halde, «Tip 1,2 ya da 3 uygarlıklarında yaşamayı» yani enerjinin; "gezegensel, yıldız sistemi ve galaktik sistem" formlarında yaşamayı» öğrenmek zorundayız. Bunun için, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanda küresel ölçekte düşünmeyi, küresel bir ortak akıl yaratmayı ve uyumlanmayı başarmak zorundayız.

Carl Sagan'ın söylediği gibi;

"Bir uygarlık için bir milyon yaşında olmak ne ifade eder? Birkaç on yıldır radyo teleskop ve uzay araçlarımız var; teknik medeniyetimiz birkaç yüz yaşında... Milyon yaşında ileri bir uygarlığa sahip olmak, Bushbabies ya da bir Makak'a olduğumuz kadar uzak..»

EK1:

22-23 Mart 2012 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen "Küresel İnsani Gelişme Forumu" ile ilgili UNDP'nin resmi web sitesinde yayınladığı haberler aşağıdadır:

"Küresel gündemi sıfırlamanın zamanının geldiğini" ortaya koyan İstanbul Deklarasyonu, "Dünyanın sürdürülebilir kalkınmaya bağlılığını yenilemeye ve bu bağlılığı uygulayacak güçlü bir siyasi liderliğe ihtiyacı var," diye belirtiyor.

İstanbul Deklarasyonu iki gün süren Küresel İnsani Gelişme Forumu'nun kapanışında oybirliğiyle kabul edildi. Forum, dünyanın dört bir yanından 200'den fazla önde gelen kalkınma uzmanını, sivil toplum aktivistini, hükümet bakanı, özel sektör temsilcisini ve BM görevlisini bir araya getirdi.

Forum, UNDP'nin İnsani Gelişme Raporu Ofisi ve UNDP Kalkınma Politikaları Bürosu tarafından, Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı'yla ortaklaşa düzenlendi.

Türk Hükümeti, bugün açıklanan İstanbul Deklarasyonu'na verdiği destekle, Haziran'daki Rio+20 konferansına kadar uzanacak BM müzakerelerine ve tartışmalarına en temel katkıda bulunmuş oldu. Konferansın gündemine ilişkin önerilen çözümlerle ilgili görüşmeler bu hafta da BM'nin New York'taki merkezinde devam etti.

Deklarasyon, "sosyal kapsayıcılık, toplumsal korunma ve adalete vurgu yaparak" küresel ve ulusal düzeyde kalkınma stratejileri geliştirmenin gereğinin altını çiziyor. Aynı zamanda "iktisadi kalkınmanın sıklıkla çevresel bozulmayı ve artan eşitsizliği de beraberinde getirdiğini" kabul ediyor.

Bu hedeflere ulaşmak, daha iyi yönetilmesi gereken bir "küresel sermaye ve yerel kaynak seferberliğini;" hem yerel hem de küresel düzeyde iyi yönetişimi; ve kadınların "eğitime, sağlığa ve temel hizmetlere erişimini sağlayıp iş gücüne katılımlarını gerçekleştirerek" tam olarak güçlendirilmesini gerektiriyor.

UNDP Başkan Yardımcısı, Rebeca Grynspan, Forum katılımcılarına, "Bu Forum'un, sektörler arasında yeni ortaklıklar kurulmasını sağlayacağını ve sizlerin bugün burada tartışılanları ve bu Deklarasyonu kendi çevrenize taşıyıp çok daha geniş bir dinleyici kitlesinin hayal gücünü çalıştırarak ilgisini çekeceğinizi umuyorum," dedi.

Deklarasyon, Genel Sekreter'in Üst Düzey Küresel Kalkınma Paneli'nde ortaya koyduğu tavsiyeleri ve UNDP'nin Sürdürülebilirlik ve Eşitlik temalı 2011 İnsani Gelişme Raporu'nda belirtilenleri aktarıyor. Deklarasyon, aynı zamanda, "2015 yılında Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne ulaşmak için ilerlemenin hız kesmemesi gerektiğine" vurgu yapıyor.

Forum katılımcılarına gönderdiği kişisel mesajında, BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon, "Sürdürülebilir kalkınma, ekonomik, toplumsal ve çevresel hedeflerimizin birbirinin önüne geçmesi gereken, çatışan amaçlar değil, aksine bütüncül bir yaklaşımla daha etkin bir şekilde ulaşılabilecek, birbiriyle bağlantılı gayeler olduğu gerçeğini tanıyor. Rio+20'den bu anlayışı yansıtan ve tüm kaygıları dikkate alan bir sonucun çıkmasına ihtiyacımız var," diyor.

120'den fazla devlet ve hükümet başkanı Rio de Janeiro'da Haziran 2012 tarihinde yapılacak konferansa katılacağını açıkladı. Bu nedenle, Rio Konferansı yakın zamanda düzenlenen en geniş katılımlı dünya liderleri zirvesi olma niteliğini taşıyor.

Genel Sekreter'in Üst Düzey Küresel Kalkınma Panelinin üyelerinde biri olan Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, Forum'da, "Karar vermemiz gereken en önemli soru, sadece şimdilik mi ekonomik olarak kalkınıp geliştireceğiz, yoksa gelecek nesilleri düşünerek sürdürülebilir kalkınmaya mı odaklanacağız?" diye belirtti. Babacan, "Kalkınma ve ekonomi aynı hızda ilerlemedikçe refaha erişmek zor olacaktır," diye ekledi.

Gelişmekte olan ülkelerin hükümet ve sivil toplum liderleri, Rio Konferansı'nın sadece iklim değişikliği ve kirlilik gibi çevresel tehditlere odaklanmayıp açlık, önlenebilir hastalıklar ve belli bölgelerde süregelen yoksulluk gibi ciddi toplumsal kaygılara eşit ölçüde vurgu yapmaya çağırıyordu. Deklarasyonda bahsedilen ve bu hafta gerçekleşen Forum'da derinlemesine incelenen 2011 İnsani Gelişme Raporu, her iki alanda eşzamanlı ilerlemenin gerekli olduğunu savunuyor. Rapor, ülke içinde ve ülkeler arasında toplumsal ve ekonomik eşitsizlikleri azaltmanın çevresel riskleri de azaltmaya yardımcı olacağını, bununla birlikte, çevresel bozulma yavaşlatılmadığı takdirde, tüm dünyada toplumsal ve ekonomik eşitsizlikleri daha da artıracığını belirtiyor.

UNDP İnsani Gelişme Ofisi'nin başkanı Khalid Malik, "Bu durum aynı zamanda bir nesiller arası eşitlik meselesidir," diye belirtti ve, "Dünya toplumu olarak bugün yaptıklarımız bizden sonra gelenlerin nasıl bir toplumu ve çevreyi miras alacağını belirleyecek. Daha ileri düzeyde insani gelişme sağlamak için onların ellerine geçecek fırsatlar, bizler şu anda doğru politikaları belirleyemedik diye kısıtlanmamalı," diye ekledi.

İnsani Gelişme Raporu, yaklaşık 20 yıl önce İnsani Gelişme Endeksi uygulamaya konulduğundan beri kalkınmanın ölçülmesinde yeni yaklaşımlara öncülük ediyor. Küresel İnsani Gelişme Forumu'nun katılımcıları, Rio+20 konferansı ve sonrası için bu alanda yeniliklerin devam etmesinin önemine işaret etti.

Forum'da Deklarasyonu kabulü için açıklayan Butan Eğitim Bakanı, Thakur Singh Powdyel, "Ölçebildiğimiz değer verdiklerimizdir. Güvenilir bir pusula olmaksızın bir yol tutturamayız," diye yorumda bulundu. Küresel İnsani Gelişme Forumu'nun diğer konuşmacıları arasında eski Finlandiya Cumhurbaşkanı, Tarja Halonen; Birleşmiş Milletler Sanayi Kalkınma Teşkilatı Genel Direktörü, Kandeh K. Yumkella; OECD Kalkınma Destek Komitesi Yönetim Kurulu Başkanı, Brian Atwood; İsveç Kalkınma İşbirliği Bakanı, Gunilla Carlsson; Kenya Planlama Bakanı, Wycliffe Ambetsa

Oparanya; Pakistan Ulusal Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Rektörü, Muhammed Asghar; ve Brezilya Senatörü, Cristovam Buarque bulunuyordu.

UNDP Kalkınma Politikaları Bürosu Yöneticisi, Olav Kjørven, “Tıpkı toplumların insan hakları, adalet, fırsatlar, düzgün iş, bütçelerine uygun sağlık hizmeti ve enerjiye erişim talep etmelerini duyduğumuz gibi, 2011’de, ve şu ana kadar 2012’de de, insanın Doğa’nın sınırlarını küstahça zorladığına dair açık ve net uyarılar da duyduk. Bu uyarılara başarıyla karşılık vermek, çevresel, toplumsal, ekonomik cephelerden karar vericilerin, hepimizin istediği geleceği yaratmak için bir araya gelmesini gerektiriyor,” diye konuştu.

Kaynak: <http://www.undp.org.tr/Gozlem3.aspx?WebSayfaNo=3802>

EK2:İstanbul Deklarasyonu

Herkes İçin Hakkaniyetli ve Sürdürülebilir Bir Geleceğe Doğru

22-23 Mart 2012 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen Küresel İnsani Gelişme Forumu katılımcıları olarak bizler; herkes için hakkaniyetle insana odaklanan sürdürülebilir kalkınmanın, küresel ilerlemenin temeli olması gerektiğini kabul ediyoruz. Bizler Dünyanın farklı bölgelerinden hükümetler ve uluslararası kuruluşlardan, sivil toplum ve özel sektörden geliyoruz. Sürdürülebilir kalkınmanın üç bileşeni olan sosyal, ekonomik ve çevresel unsurları içeren ve insanı kalkınmanın odağına koyan yeni bir vizyona ihtiyaç duyulduğu fikrinde birleşiyoruz. Bu, tamamen uyumlu ve tamamlayıcı sürdürülebilir kalkınma politikalarının sinerji oluşturacak şekilde bütünleştirilmesini gerektirmektedir. Kalkınma, insanlarla birlikte ve insanlar için hakkaniyetli, kapsayıcı ve insan hakları temelinde olmalıdır. Bunun Haziran 2012'de Rio de Janeiro'da gerçekleştirilecek olan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı'nda ("Rio+20") yürütülecek çalışmaların temelini oluşturması gerektiğine inanıyoruz.

Küresel kalkınma gündemini yeniden ele alma zamanı gelmiştir. Dünya, sürdürülebilir kalkınma konusunda yenilenmiş bir taahhüde ve bu taahhüdün uygulanması için güçlü siyasi liderliğe ihtiyaç duymaktadır. Bu çerçevede aşağıdaki hususlar kritik öneme sahiptir:

1) Evrensel değerler ve küresel sosyal adalet üzerine temellendirilen, hakkaniyetli büyüme ile çevresel sürdürülebilirliği bir araya getiren küresel bir vizyon gereklidir. Ekonomik kalkınmanın çoğu zaman çevresel bozulma ve artan eşitsizliği beraberinde getirmekte olduğu kabul edilerek, sosyal içerme, sosyal koruma ve hakkaniyet hususlarına daha fazla önem verilmelidir. BM Genel Sekreterinin Yüksek Düzeyli Küresel Sürdürülebilirlik Paneli ve UNDP İnsani Gelişme Raporlarında şekillendirilen bu vizyon, İstanbul'da tarafımızca tartışılmıştır.

2) Daha sürdürülebilir ve hakkaniyetli kalkınmanın sağlanması amacıyla günümüz zorluklarının aşılmasına yönelik yenilikçi çözümlerin finansmanı için ilave kaynaklara ihtiyaç duyulmaktadır. Resmi kalkınma yardımı önemli bir kaynak olmaya devam etmektedir ve etkili bir şekilde kullanılmalıdır. Küresel çevresel ve sosyal sorunların çözümü için küresel sermaye ve yerel kaynakların harekete geçirilmesinde eşgüdümlü bir yaklaşım gereklidir. Özel sektör ve sivil toplumu dahil eden yeni ortaklıklar, kaynakları artırabilir ve günümüz insanları ile gelecek nesiller için daha iyi bir yaşama katkı sağlayabilir.

3) Dünya nüfusunun yarısını kadınlar oluşturmaktadır. Kadınların güçlendirilmesi ile eğitim, sağlık ve temel hizmetlere erişimlerinin sağlanması ve işgücüne katılımları yoluyla fırsatlarının geliştirilmesi elzemdir. Kadınların karar alma süreçlerine daha geniş katılımlarının teşvik edilmesi sürdürülebilir kalkınma çabaları için hayattır.

4) Küresel, bölgesel, ulusal ve yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınma için iyi yönetim şarttır. Birleşmiş Milletler, kapsamlı sürdürülebilir kalkınma stratejilerinin oluşturulması ve uygulanması konusunda ulusal kapasitelerin desteklenmesi ve tüm toplumsal aktörlerin sürece dahil edilmesinde hayati öneme sahiptir.

Hepimiz birlikte bu yeni anlaşma için çalışırken, ekonomik büyüme ve refah artışının kapsayıcı, insana yararlı yeni iş alanları yaratıcı ve yoksulluğu azaltıcı olması gerektiğinin farkındayız. Faydalar toplumun her bir bireyine ulaştırılmalıdır. Hak temelli toplumsal anlaşmaların oluşturulması ve sosyal korumanın çevre boyutunu da içerecek şekilde genişletilmesi yoluyla herkesin temiz ve güvenli bir çevreye ve düzgün yaşam standartlarına sahip olma hakkının sağlanması ve savunulması da gerekmektedir. Gelecek nesillerin şimdiki nesillerle (en azından) aynı kalkınma fırsatlarına sahip olmasını sağlayabilmek için mevcut üretim ve tüketim şekillerinde düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu düzenlemeler yapısal dönüşümleri gerektirecektir. Ölçümlemenin önemini ve gücünün de farkındayız. Neyi ölçebilirsek onu yönetebiliriz. Buna karşılık, ne ölçtüğümüz ne yaptığımızı etkiler. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınmaya doğru ilerlemenin daha kapsamlı bir şekilde ölçülmesi hayatidir. İnsani gelişmeye dair resmin bütününe yakalanabilmesi için GSYH'nin ötesine geçen, sürdürülebilir ve hakkaniyetli sonuçları vurgulayan ölçüm yöntemlerine ihtiyaç duymaktayız. İlerlemenin ölçülmesi için daha uygun yöntemleri tasarlamak ve kullanmak amacıyla Birleşmiş Milletlerde ve dünyanın başka yerlerinde yürütülen çalışmalara ve uygun bir şekilde verilerin toplanmasında ülkeler ile toplumlara daha fazla destek olunmasında ısrarcıyız.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin Yüksek Düzeyli Küresel Sürdürülebilirlik Paneli ile Sürdürülebilirlik ve Hakkaniyet üzerine İnsani Gelişme 2011 Raporu'nda sunulan tavsiyeleri memnuniyetle karşılıyoruz. 2015 yılında Binyıl Kalkınma Hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik ilerlemenin devam ettirilmesine ve 2015 sonrasına dair aşağıdaki niteliklere haiz yeni bir küresel çerçeve konusunda fikir birliği oluşturulmasına ihtiyaç duyulduğunu görüyoruz:

- tüm milletlerle ilgili olması açısından evrensel bir karaktere sahip olan;
- özellikle En Az Gelişmiş Ülkeler için yoksulluk ve eşitsizliğin azaltılmasının devam eden önemini de içerecek şekilde sürdürülebilir kalkınma gündeminin bütününe yansıtan;
- sürdürülebilir kalkınmanın üç bileşenini (sosyal, ekonomik ve çevresel) ve bileşenler arasındaki bağlantıları içeren; ve
- ilerlemenin etkili bir şekilde izlenmesini teşvik edebilecek ve zorluklara karşılık verilebilmesini sağlayacak ölçülebilir göstergelere dayanan.

2012 Küresel İnsani Gelişme Forumu'na ev sahipliği yapan Türkiye Hükümeti'ne teşekkür ederiz.

İstanbul,23Mart2012

Kaynak:http://www.flickr.com/photos/undp_turkiye/6880223020/in/photostream/

KAYNAKÇA

UNDP (2012). İnsani Gelişme Raporu, Sürdürülebilirlik ve Eşitlik: Herkes için Daha İyi Bir Gelecek. Özet. <http://hdr.undp.org/pdf> (Erişim Tarihi: Mart 2012)

International Energy Agency-IEA (2011). World Energy Outlook. Presentation to the press. London.

International Energy Agency-IEA (2011). World Energy Outlook Türkçe. İstanbul:TÜSİAD-T Yayın No: 2011/12/521

United Nations (2010). Sustainable Development:From Brundtland to Rio 2012Background Paper, prepared by John Drexhage and Deborah Murphy, International Institute for Sustainable Development (IISD), September 2010. New York: United Nations Headquarters.

United Nations Economic Commission for Europe and United Nations Development Programme (2011). From Transition to Transformation: Sustainable and Inclusive Development in Europe and Central Asia. New York: United Nations Headquarters.

United Nations and T.R. Prime Ministry State Planning Organization (2011). Millenium Development Goals key 2010. Ankara.

United Nations (2012). The Future We Want. New York: United Nations Headquarters.

United Nations. Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development.http://www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POI_PD/English/WSSD_PlanImpl.pdf (Erişim Tarihi: Mart 2012)

United Nations Secretary-General's High-level Panel on Global Sustainability (2012). Resilient People, Resilient Planet: A future worth choosing. New York.

UNEP (2012). Towards a Green Economy. "Preparing Rio+20-Industry's Role and the Green Economy". Presentation by Garette Clark.

UNDP (2011) Human Development Report 2011 Sustainability and Equity: A Better Future for All, New York

UNDP (2011) Human Development Report 2011, Sustainability and Equity: A Better Future for All. New York: United Nations Development Programme.

UNDP (2011) Human Development Research Paper 2011/1, The HDI 2010: New Controversies, Old Critiques. Jeni Klugman, Francisco Rodriguez and Hyung-Jin Choi. New York: United Nations Development Programme.

UNDP (2011) Human Development Research Paper 2011/4, Sustainability and Inequality in Human Development. New York: United Nations Development Programme.

UNDP (2011) Human Development Research Paper 2011/5, Sustainability in the Presence of Global Warming: Theory and Empirics. Humberto Llavador, John E.Roemer, and Joaquim Silvestre. New York: United Nations Development Programme.

UNDP (2011) Human Development Research Paper 2011/6, Economic Crises and Inequality. A.B Atkinson and Salvatore Morelli. New York: United Nations Development Programme.

TEVEM (2010). Türkiye Enerji ve Enerji Verimliliği Çalışmaları Raporu “Yeşil Ekonomiye Geçiş”. İstanbul.

T.R. Ministry of Development (2012). Turkey’s Contribution to the Compilation Document for the UN Conference on Sustainable Development. Ankara.

T.R. Ministry of Development (2011). Republic of Turkey: Medium Term Programme (2012 - 2014). Ankara.

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığı ve Birleşmiş Milletler Mukim Koordinatörlüğü (2010).Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu, Türkiye 2010, Ankara.

İnternet kaynakları:

<http://www.un.org>

<http://hdr.undp.org>

<http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/Rio+20.portal>

<http://www.pewtrusts.org>